

de Bayakakrant

Driemaandelijks tijdschrift / 28ste jaargang / december 2022

Afzendadres : Lutgarde Leenknecht Marktplein 33 8750 Zwevezele Afgiftekantoor : 8750 Wingene P4A9143

Beste Bayakavrienden

Onze wereld kent woelige tijden. De laatste jaren worden gekenmerkt door opeenvolgende crisissen die elkaar zelfs overlappen: corona, Oekraïne, energieprijzen, ... De 'wereld mijn dorp' zorgt ervoor dat niemand eraan ontsnapt. Deze negatieve gebeurtenissen zijn dag na dag hoofdpunten in het nieuws. Dat wereldwijde verbondenheid ook heel wat positieve dingen kan teweegbrengen, haalt zelden het hoofdpunt van ons journaal. Onze kranten staan er niet vol van dat het momenteel advent is, een periode van hoopvol uitkijken naar Kerstmis. Het zou voor ons even wennen zijn, als de dagelijkse berichtgeving dergelijke vormen aanneemt. Misschien moeten we het toch eens proberen om met een andere bril naar de wereldse dingen te kijken. In dit krantje doen we alvast een poging. Het is een beetje een andere krantje dan wat de lezer gewoon is. Af en toe mag dat misschien wel eens. Je krijgt een heel andere wereld te zien als je de bril van het positieve opzet. Jongeren die bekommerd zijn om het klimaat van morgen, kinderen die kansen krijgen om samen te spelen, mensen die rust vinden na een zware periode van arbeid, volwassenen die solidariteit hoog in het vaandel dragen, vriendengroepen die elkaar steunen, ...

Ook wij zijn dankbaar dat jij Bayakavriend bent en dat wij mogen rekenen op je trouwe steun. Wij wensen jou en je familie alvast een mooie kersttijd toe.

Kijken met een westerse bril naar Congo

Geert Leenknecht, december 2022

Kunnen wij onze westerse bril wel afzetten?

De voorbije zomer reisde ik voor de 3de keer naar Congo. Nieuw is het dan niet meer. De cultuurshock van de eerste reis is er niet meer. Je weet wat er je te wachten staat, wat er te beleven is. Je hebt al heel wat herkenningspunten. En toch laat zo'n bezoek iets nieuw na. Je komt toch weer anders terug. In dit krantje wil ik een paar van mijn gedachten met jullie delen.

Welke indrukken laat zo'n reis, zo'n bezoek aan Congo na? Het is met een westerse bril kijken naar een Afrikaanse gemeenschap. Het is vaststellen dat de culturele verschillen groot zijn. Het is proberen te begrijpen wat zij belangrijk vinden. Het is geconfronteerd worden met de gedachte en het gevoel dat wij beter zijn, meer ontwikkeld zijn en dan toch weer niet. Het is een soort pelgrimage waarin wij met vallen en opstaan proberen onze westerse bril af te zetten en bij momenten zien en ervaren dat wij heel veel van dat Congolese volk kunnen leren. Partners worden, elkaar beschouwen als broeders en zusters, naar elkaar kijken op voet van gelijkheid. De ogenblikken dat je overmand wordt door dergelijke ervaring, brengen een zekere innerlijke gemoedsrust. Het zijn zulke gebeurtenissen die je als levensles nooit meer vergeet.

Papieren, stempels en douane

Op maandag 11 juli was ik nog druk aan het werk om de laatste taken en dossiertjes af te handelen vooraleer de vakantie begint. Dinsdag 12 juli is voorzien om tijdens de vliegreis tijd te nemen om los te komen van alle werkgedachten, de knop om te draaien en een punt te zetten achter alle drukte. Er heerst een verlangen om tot rust te komen. Bij aankomst stel je dan vast dat de controle om het land binnen te geraken streng is. Ik had voor afreis al 'gevloekt' en veel vragen gesteld waarom we al die papieren en documenten nodig hebben om het land binnen te geraken. Gelukkig waren ze in orde, want anders zouden wij het land niet kunnen betreden. Als Belg vind ik dat ongelooflijk. Op het eerste zicht is het voor

mij onbegrijpelijk dat ze zo moeilijk doen om toeristen binnen te laten. We komen toch om hen te helpen? Zijn ze dan niet blij met bezoek uit België? Zouden ze niet beter hun deuren, hun grenzen openstellen voor ons? Economisch gezien kan dat toch alleen maar in hun voordeel spelen? Of niet.

Iemand wees mij er op dat hun manier van werken eigenlijk een afspiegeling is van wat wij verwachten als Congolezen naar België komen. En wanneer de diplomatieke betrekkingen wat moeilijker lopen tussen beide landen, worden de papieren met de nodige stempels strikter gecontroleerd. De starre houding van de overheidsdiensten staat in schril contrast met de gastvrijheid van de plaatselijke bevolking. In hun ogen ben je een blanke, maar geen vreemde. Het doet me denken aan Willem Vermandere 'Doe open bange, blanke man'! Misschien kan de overheid nog iets leren van haar volk, zowel in Congo als in België.

Een 'onleefbare' hoofdstad

Eénmaal het land binnen, is de eerste confrontatie er één met de grootstad Kinshasa. Een stad met ongeveer 15 miljoen inwoners. Het is een drukke stad, een vuile stad, een stad waarin ik niet zou willen wonen. Heel wat mensen leven er op straat. Dag en nacht is er lawaai. Rijk en arm leven er naast elkaar, weliswaar goed afgeschermd door

muren en wachters aan de poorten. Verkeersregels kennen ze niet. Het is er één grote chaos. Het vuil wordt gewoon op straat gegooid, 's avonds wordt het bijeen geveegd en in brand gestoken. Klimaatnormen en -doelstellingen zijn hier allesbehalve zichtbaar.

Ook de warmte is er drukkend. Op onregelmatige tijdstippen valt de elektriciteit uit en vaak komt er geen water uit de kraan. Bij ons is zo iets ondenkbaar. Maar ondanks al deze negatieve indrukken heeft deze metropool een enorme aantrekkingskracht op jonge Congolezen. Zij hopen er werk te vinden, een toekomst uit te bouwen. Mag ik dat dan vergelijken met wat er bij ons in West-Europa in de 19de eeuw is gebeurd? De opkomst van de industrialisatie, de trek van het platteland naar de stad, de hoop er werk te vinden, maar al te vaak in ellende en armoede terecht komen, ... Gaat deze vergelijking wel op? Ik weet het niet. Misschien geloof ik nog te weinig in de veerkracht van dit jonge volk.

Een oase van rust

Na een paar dagen Kinshasa zijn wij blij de stad te kunnen verlaten. Deze maakt plaats voor een weidse natuur. Een oase van rust. Het tegenovergestelde van de hoofdstad. De afstand wordt niet meer uitgedrukt in kilometers, maar in tijd. Een tijd die niet bepaald wordt door het uurwerk, maar door de natuur. Voor het donker wordt, hopen wij Popo binnen te rijden. De laatste uren voor aankomst rijden wij af en toe nog door een 'huttendorpje', waar nauwelijks wat mensen

bijeen wonen. Popo zelf kan je dan eerder vergelijken met een groot dorp, een stad in wording. Net buiten dat dorp, op een heuvel, ligt de missiepost. In alle contacten met de plaatselijke bevolking is het belang van de missiepost voelbaar. De missiepost dwingt veel respect af. Er is bij de bevolking een grote bewondering voor wat ze doen. De missiepost draagt bij tot een grotere welstand voor de ruime omgeving. Ze zorgen voor heel wat werkgelegenheid door de aanwezigheid van een

hospitaal, een weeshuis en meerdere scholen. De basisprincipes zou ik als volgt durven omschrijven:

- Zij hebben aandacht voor de armsten onder de armen. Dat is duidelijk merkbaar in de hele werking van het weeshuis. Daar wordt Gods werk zichtbaar door mensenhanden.
- Zij investeren in onderwijs en vorming. Zij vinden het ontzettend belangrijk dat kinderen en jongeren de kans krijgen om naar school te gaan. Overal ter wereld is dat immers de basis om je samenleving vooruit te helpen. Maar ook aan de volwassenen bieden ze vorming aan. Het Yaka-volk is voornamelijk met landbouw bezig. Door vorming bewerkstelligen ze dat betere landbouwtechnieken tot grotere opbrengsten leiden. Ook zorgverleners krijgen de kans om zich verder te vormen.
- Zij steken ook veel energie in de gezondheidszorg. Hierdoor daalt de kindersterfte en stijgt algemeen de levensverwachting bij de bevolking.

Dat al deze verwezenlijkingen mogelijk zijn, is een gevolg van hun levensstijl. Het 'ora et labora', het goede evenwicht tussen gebed en

arbeid, tussen stilte en werk, is het fundament dat een ganse samenleving draagt, ondersteunt en vooruithelpt. En ook hier denk ik spontaan aan een gelijkenis in onze geschiedenis. Waarschijnlijk typisch aan ons westers, rationeel en analytisch denken. Maar ook hier bij ons zijn abdijen en kloosters ooit de motor geweest van meer welvaart in de streek.

Bezoek aan het 'stamhoofd'

In de missiepost is het christendom uitgesproken aanwezig. Hier zie je een levende kerk, een kerk die niet leeft vanuit structuren maar vanuit een gemeenschap van mensen. Daarnaast hebben ze ook heel veel respect voor de traditie, voor de manier waarop het volk leeft vanuit zijn gewoontes en plaatselijke gebruiken. Deze goede verstandhouding resulteert ook in het feit dat wij door de chef worden uitgenodigd. Wij worden er heel gastvrij ontvangen met zang, gebaren en rituelen die ons vreemd zijn. Het is de chef in traditionele klederdracht die het woord neemt. Er worden geschenken uitgewisseld. Wij hadden wijn mee. Ik kreeg tanden van een nijlpaard. Uit respect voor ons geschenk proeft de chef onze wijn. Het is een

traditie dat niemand kijkt wanneer de chef drinkt. Uit waardering buigen wij ook ons hoofd. Wij begrijpen niet alles, maar wij voelen en merken een diep respect voor de chef, voor hun traditie, voor hun normen en waarden.

Mannen palaveren, vrouwen werken

Je hoeft als gast niet alles te begrijpen om een aantal zaken in hun dagelijks leven toch duidelijk op te merken. Zo valt het ons al snel op dat de vrouwen 's morgens al heel vroeg op pad gaan om het veld te bewerken. Wanneer ze 's middags van hun veld terugkomen, starten ze met de huishoudelijke taken: water halen, kleren wassen met de hand (vaak in de rivier), het klaarmaken van de maaltijd, de zorg voor de kinderen, ... Tijd voor zichzelf is er niet.

En dat in schril contrast met wat mannen vaak doen. Dagelijks zien wij groepen mannen palaveren onder de boom. Met een biertje in de hand is duidelijk merkbaar dat de gesprekken vaak in een gezellige en plezierige sfeer plaatsvinden. Ik beweer niet dat de man niet werkt, maar in ieder geval is er meer tijd en ruimte voor ontspanning dan bij de vrouw het geval is. Als gast in hun land vind ik niet dat het mijn taak

is om hun manier van leven in vraag te stellen. Ik kan alleen maar hopen dat gelijke rechten geleidelijk aan ingang mogen vinden. Maar toegegeven, ook in onze cultuur wijzen alle studies erop dat de gelijkheid tussen man en vrouw nog niet volledig gerealiseerd is.

Mevrouw de senator

Hoewel de rol van de man nog dominant aanwezig is in de Congolese maatschappij, is het de vrouw die de hoeksteen vormt van deze samenleving. Het zijn sterke vrouwen die hard werken om het land vooruit te helpen. Het valt mij op dat zij ook de kans krijgen om belangrijke posities te bekleden in het politieke en economische leven. Ik heb daar heel wat voorbeelden van gezien maar ik beperk mij hier tot twee persoonlijke gebeurtenissen om dat te illustreren.

Tijdens de zondagsviering was het mevrouw de senator die een plaatsje vooraan kreeg, het was ook zij die eerst ter offerande ging. Het was duidelijk merkbaar dat zij door de plaatselijke bevolking verkozen was en gedragen werd in haar ambt. Een aantal dagen later zijn wij op bezoek geweest bij haar. Dat bezoek hadden we ook te danken aan de goede relatie die de 'senatrice' heeft met de missiepost. In de kennismaking en het gesprek was duidelijk voelbaar dat zij de opperbste intenties heeft om het goede te doen voor haar volk.

De tweede gebeurtenis speelt zich af op de luchthaven. Bij de terugvlucht deden ze moeite bij de controle van de bagage. Alles werd onderzocht. Ze vinden het geschenk dat ik van de chef heb gekregen. Ze hebben er vragen bij. Een beetje vreemd voor mij is dat het mannen zijn die het werk doen. Bij problemen roepen ze hun chef erbij, een vrouw. We leggen uit van waar het geschenk komt en wat blijkt: de vrouw is afkomstig uit de streek van Popo. Lieve Van Wijmeersch die ons vergezelde kent de ouders van de vrouw en heeft de vrouw zelf als kind gekend. Het was jaren geleden dat ze elkaar hadden gezien. Al snel zijn de gemoederen anders. Het wordt een warme omhelzing, veel begrip en ... het zijn de mannen die luisteren naar haar en haar bevelen opvolgen.

Een falende overheid versus een volhardend volk

Openstaan voor de levenswijze van hun cultuur en deze proberen te begrijpen is geen sinecure. Maar vaststellen dat de overheid faalt, is niet zo moeilijk. Geen nutsvoorzieningen zoals water en elektriciteit, geen onderhoud van de wegen en op heel wat plaatsen zelfs geen wegeninfrastructuur, leraren en ambtenaren die niet op tijd worden uitbetaald, ... De overheid blijft hier grof in gebreke. Maar ook de internationale gemeenschap die toekijkt en er niets aan doet dat grondstoffen massaal geplunderd worden, dat buitenlandse mogendheden milities steunen die ganse streken onveilig maken, ... gaan niet vrijuit, maar zijn mede oorzaak van deze falende overheid.

In schril contrast hiermee staat een volk dat blijft werken in moeilijke omstandigheden: leraren die blijven lesgeven aan de kinderen ondanks het feit dat ze al maanden niet meer betaald worden,

gezondheidswerkers die te kampen hebben met een tekort aan middelen en toch op post blijven, ...

Ondanks deze soms uitzichtloze situatie waarin ze leven, blijven zij hoopvol kijken naar de toekomst.

Het is een sterk volk met een onbegrensde veerkracht waarvoor ik alleen maar veel bewondering kan hebben.

Het verandert ons denken

Zo'n Congoreis doet wel iets met een mens. Het verandert ons denken. We leren relativiseren.

We baden in luxe en toch klagen wij. Het doet ons afwegen wat nu echt belangrijk is in het leven. Moeten wij in het westen geen beter evenwicht vinden tussen werken en tijd vrij maken voor een ander? Wij kijken voortdurend vanuit het principe van nuttigheid, de economische kosten-baten analyse. Welk voordeel haal ik hieruit? Ons klimaat is ook gunstig voor zware handenarbeid. In Congo daarentegen zijn zij voortdurend onderhevig aan wat

wij bij ons hittegolven noemen. Bij een hittegolf houden bij ons heel wat bedrijven rekening met de hoge temperaturen. Zij laten de arbeiders vroeger stoppen of zoeken aangepast werk. In ieder geval wordt rekening gehouden met de omstandigheden. Ook bij onszelf merken wij dat de arbeidsintensiteit wat lager ligt in periodes van extreme warmte. En toch verwachten wij dat mensen in 'deze warme landen' wat harder werken. Als ik probeer om alles op een rijtje te zetten dan moet ik wel toegeven dat zij op vlak van economische efficiëntie iets van ons kunnen

leren. Maar anderzijds kunnen wij ook veel van hen leren. Het eens niks doen en gewoonweg genieten van het feit dat wij leven en daar dankbaar voor zijn, is iets waar zij veel beter in scoren dan wij. Het leven afstemmen op het ritme van de natuur en niet omgekeerd is iets waarin zij een grote voorsprong hebben. Ook op vlak van gastvrijheid kunnen wij veel van hen leren. Hun gastvrijheid creëert zo'n band dat je van dat volk gaat houden en het verlangen koestert om terug te keren.

Met vriendelijke groet
Geert Leenknecht

Zr Lieve: 7^e KOFFIEVERKOOP FAIR TRADE

Dankzij de vorige koffieverkoop hebben wij broodnodige dakherstellingen kunnen doen. De golfplaten die onderhevig zijn aan wind, felle zon en regen zijn gedicht waar het nodig was en ze hebben allemaal een antiroestverflaag gekregen. Dankjewel! Nu gaat onze aandacht naar het opvangen van al het water dat erop terechtkomt. Door gebrek aan goten en afwatering geraken onze waterputten onvoldoende gevuld en hebben wij te weinig water in het droogseizoen. En tevens willen wij graag op de daken een aantal extra zonnepanelen aanbrengen omdat we 's nachts te weinig licht hebben. De aankooprijzen van de koffie zijn wereldwijd helaas heel sterk gestegen. Daarom vragen wij ook iets meer dan vorige jaren. Mag ik hopen dat dit jou niet tegenhoudt om ook dit project een duwtje te geven met het kopen en/of verkopen van deze fairtradekoffie? Hartelijke dankjewel! zr Lieve Leenknecht

Meer info over hoe en waar te koop: zie www.bayakavrienden.be

vzw 'De Bayaka-vrienden'

Marktplaats 33, 8750 Zwevezele, Tel. 051/613244 – 0495/412715

E-mailadres: bayakavrienden@telenet.be

Website: www.bayakavrienden.be

Reknr.: BE22 3800 1632 2747